

Vägen framåt

Strategi för studie- och
yrkesvägledning

**Grundskola, grundsärskola, gymnasieskola,
gymnasiesärskola, vuxenutbildning,
arbetsmarknad och integration**

Innehåll

1	Bakgrund	3
2	Målgrupp	4
3	Styrdokument	4
4	Vägen framåt	4
	4.1 Mål	5
5	Aktiviteter	5
	5.1 Utbildningsförvaltningen	5
	5.2 Skolan/verksamheten	6
6	Implementering läsåret 2018/2019	7
7	Uppföljning	7
8	Referenser	8

1 Bakgrund

Om tio år kommer skolan och dess elever att verka i ett samhälle som på många sätt kommer att vara annorlunda. Med tanke på alla de stora förändringar som sker i omvärlden med digitalisering, automatisering och robotisering kommer arbetsmarknaden troligtvis se helt annorlunda ut, inte minst vad gäller nya yrken som inte finns idag.

Utvecklingen medför nya möjligheter och utmaningar för individer och för samhället i stort. Det är därför viktigt att skolan utvecklar elevers och studerandes förmåga att kunna verka och fungera i dagens och framtidens samhälle. Det kommer att ställa krav på skola och utbildning att kunna vägleda elever och studerande så att de kan göra medvetna och väl underbyggda val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Nuvarande vägledning kommer att behöva utvecklas, stärkas och kompletteras med bl.a. digitala verktyg för att kunna utgöra stöd för elever och studerandes studie- och yrkesval.

Barn- och ungdomsnämnden och bildningsnämnden har tidigare haft varsin strategi för studie- och yrkesvägledning. (Dnr BOU 2014-341, BIN 2014-180) Nämnderna gav hösten 2017 utbildningsförvaltningen ett uppdrag att ta fram en gemensam strategi för de verksamheter som de båda nämnderna har ansvar för. (Dnr BOU 2017- 621, Dnr BIN 2017-315)

Regeringen gav hösten 2017 en utredare i uppdrag att ta fram en utvecklad studie- och yrkesvägledning (Dir 2017:116). Uppdraget ska redovisas i slutet av oktober 2018, vilket kan komma påverka strategins innehåll framöver.

Regeringen fattade i februari 2018 beslut om att införa obligatorisk PRAO i årskurs 8 och 9. ((2017/18:UbU9) Beslutet innebär att huvudman för grundskola ska ansvara för att praktisk arbetslivsorientering (prao) anordnas under sammanlagt minst tio dagar för alla elever i grundskolan från och med årskurs 8. Beslutet träder i kraft 1 juli 2018.

Det finns inte några gemensamma nationella styrdokument för grundskola/grundsärskola, gymnasieskola/gymnasiesärskola, vuxenutbildning och arbetsmarknad och integration vilket innebär en utmaning i framtagandet av en strategi som ska gälla för dessa verksamheter. Utbildningsförvaltningen har i sitt arbete med att skapa en gemensam vägledningsstrategi strävat efter att hitta faktorer som berör samtliga.

Arbetet med studie- och yrkesvägledning är en del av Linköpings kommuns övergripande uppdrag där båda utbildningsnämnderna är delaktiga. Från 1 januari 2019 kommer bildningsnämndens ansvarsområde att delas upp i två nämnder, en ny nämnd för arbetsmarknad och integration kommer att starta. Strategin syftar till att tydliggöra ansvarsnivåer för studie- och yrkesvägledning (SYV) i kommunal grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, vuxenutbildning samt arbetsmarknad och integration i Linköping.

2 Målgrupp

Huvudsaklig målgrupp för strategin för studie- och yrkesvägledning i Linköpings kommun är rektorer, studie- och yrkesvägledare samt lärare och personal på skolor och enheter i kommunens verksamheter.

3 Styrdokument

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer (förutom i förskola och förskoleklass) ha tillgång till personal med kompetens så att elevernas behov av vägledning kan tillgodoses.¹

Huvudmannen har enligt 2 kap. 8 § skollagen ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med skolförfattningarna. Huvudmannen ska tillse att rektorer, studie- och yrkesvägledare och lärare ska ges förutsättningar att följa de allmänna råden.

I Skolverkets Allmänna råd för studie- och yrkesvägledning framkommer vilka uppdrag som huvudmän, rektorer, studie- och yrkesvägledare, lärare samt personal har. Dessa formuleras i 5 punkter:

1. Att styra och leda arbetet med studie- och yrkesorientering
2. Personal och kompetens
3. Undervisning och samverkan -skola, utbildning och arbetsliv
4. Information inför val av studier och yrken
5. Vägledningssamtal

I de Allmänna råden betonas rektors ansvar. Studie och yrkesvägledningen ska ha ett uppdrag för hela skolan och integreras i skolans ämnen, studie- och yrkesvägledning i vid bemärkelse. Studie- och yrkesvägledaren ska vara ett stöd till den övriga personalen i deras studie- och yrkesorienterande insatser genom alla utbildningsnivåer.

För kommunens åtagande inom arbetsmarknad och integration finns inga motsvarande nationella styrdokument för vägledningsarbetet, men de allmänna råden kan användas som stöd och inspiration.

4 Vägen framåt

Linköpings kommunala verksamheter arbetar med en kvalitativ, livslång vägledning i både vid och snäv bemärkelse för alla invånare i kommunen. Studie- och yrkesvägledningen är ett delat ansvar på de kommunala skolorna och ska vara en integrerad del i undervisningen. Vägledningen ska vara neutral, saklig och utgå från medborgarnas behov och intresse. Kunskap om framtidens

¹ Skollagen 2 kap 29 §

arbetsmarknads- och utbildningsbehov utgör grunden för en kvalitativ vägledning.

Studie- och yrkesvägledningen ska ingå i kommunens och enhetens systematiska kvalitetsarbete i syfte att kvalitetssäkra och utveckla studie- och yrkesvägledningen utifrån individens behov av vägledning och personalens behov av kompetensutveckling. Hänsyn ska tas till individer med särskilt behov av förstärkt vägledning. Detta kan till exempel handla om elever i grundsärskola/gymnasiesärskola eller nyanlända.

4.1 Mål

Studie- och yrkesvägledningen ges kontinuerligt under utbildningen och omfattar elever i samtliga årskurser samt studerande i vuxenutbildning och inom arbetsmarknad.

Alla elever och studerande har likvärdig tillgång till kontinuerlig vägledning av sådan kvalitet att det bidrar till att öka elevernas valkompetens inför fortsatt utbildning och yrkesinriktning. Vägledningen stärker elevernas motivation och lust till fortsatt lärande.

Undervisningen ger en allsidig bild av hur arbetslivet fungerar genom att skolan/verksamheten har väl utvecklade kontakter med närsamhället, företag och arbetsliv.

5 Aktiviteter

För ett framgångsrikt vägledningsarbete både i vid och snäv bemärkelse är det av stor vikt att målen och syftet med olika aktiviteter är tydliga för personal samt för elever/studerande. Vägledning i vid bemärkelse innebär att undervisningen ska ge en allsidig bild av hur arbetslivet fungerar. Därför behöver studie- och yrkesvägledning integreras i undervisningen kontinuerligt och under hela utbildningstiden.

Vägledning i snäv bemärkelse innebär den personliga vägledning som studie- och yrkesvägledaren ger i form av vägledningssamtal, individuellt och i grupp.

För att säkerställa en likvärdig studie- och yrkesvägledning är det även av stor vikt att tydliggöra ansvarsnivåer för olika aktiviteter.

5.1 Utbildningsförvaltningen

Samordnar regelbundna gemensamma möten för samtliga studie- och yrkesvägledare.

Kvalitetssäkrar överlämning mellan olika skolformer så att elevers stödbehov blir kända av mottagande skola.

Kvalitetssäkrar vägledningen inför övergången från gymnasiet till vuxenutbildningen.

Samordnar gemensam kompetensutveckling för dem som arbetar med studie- och yrkesvägledning för att säkerställa kvalitet och likvärdighet samt en gemensam syn på framtida yrken. I kompetensutvecklingen kan ingå:

- Utbildning och arbetsmarknad
- Framtida efterfrågade kompetenser
- Vägledaren som expert – processledare
- Digitala verktyg
- Kontakt skola – näringsliv, nätverksarbete

Utvecklar en digital plattform för studie- och yrkesvägledning som i första hand riktar sig till elever, studerande samt vårdnadshavare.

Utvecklar riktlinjer för vilka aktiviteter som bör genomföras i respektive verksamhetsform.

Ansvarar för att tillhandahålla en samordnare på central nivå för stödja skolornas organisation av obligatorisk PRAO i årskurs 8 och 9.

Ansvarar för implementering samt revidering av vägledningsstrategin.

5.2 Skolan/verksamheten

Varje enskild skola/verksamhet upprättar en årlig handlingsplan utifrån styrdokument och den kommungemensamma strategin. I planen framgår hur skolan/verksamheten arbetar för att tillgodose elevernas behov av studie- och yrkesvägledning. Planen utformas utifrån Skolverkets Allmänna råd: *Arbete med studie- och yrkesvägledning*. För arbetsmarknad och integration kan de allmänna råden användas som stöd och inspiration vid framtagandet av en handlingsplan.

Rektor ansvarar för att det finns tillgång till utbildad studie- och yrkesvägledare samt att lärarna får erforderlig kompetensutveckling för att kunna arbeta i enlighet med styrdokumentens och strategins intentioner.

Studie- och yrkesvägledningen ger eleverna en ökad inblick i arbetslivet för att utveckla deras valkompetens. Aktiviteterna på skolan utformas utifrån elevernas enskilda behov av studie- och yrkesvägledning.

Grundskolans studie- och yrkesvägledare ansvarar för vägledning till eleverna i årskurs 1-9 samt att elever i årskurs nio vid behov får vägledning fram till uppsprogsdag på gymnasieskolan och eleven beretts en plats på en gymnasieskola.

Rektor säkerställer att elever i grundskolan på olika sätt får tillgång till god information om gymnasiets olika program och inriktningar.

6 Implementering läsåret 2018/2019

Då regeringen gett i uppdrag att utreda och föreslå åtgärder för att ge alla elever inom skolväsendet möjlighet att göra väl övervägda utbildnings- och yrkesval (*”En utvecklad studie- och yrkesvägledning”*, Dir 2017:116) behöver ett fortsatt arbete med implementering och revidering av vägledningsstrategin ske under läsåret 2018/19.

I arbetet med implementering kommer utbildningsförvaltningen att bjuda in rektorer och studie- och yrkesvägledare från olika verksamhetsformer till träffar både för att informera, förankra och utveckla för att få underlag till en revidering av strategin under 2019.

Utbildningsförvaltningen kommer kontinuerligt att bjuda in till gemensamma fokusgrupper med rektorer från högstadiet och gymnasiet för att underlätta och förbättra övergångar mellan grundskola och gymnasium.

Utbildningsförvaltningen kommer under läsåret 2018/2019 att i samråd med studie- och yrkesvägledare ta fram ett förslag till mall för skolornas/verksamheternas handlingsplaner. Denna mall kan skolan/verksamheten använda som stöd i arbetet.

7 Uppföljning

Mål och indikatorer i *Vägen framåt* – strategi för studie- och yrkesvägledning kommer som en del i huvudmannens systematiska kvalitetsarbete att följas upp årligen och återrapporteras till respektive nämnd.

Nedanstående indikatorer kan kopplas till strategin för studie- och yrkesvägledning:

- Andelen elever som uppfyller behörighetskraven till gymnasiet ska öka. (GR)
- Andelen elever som hoppar av gymnasiet ska minska. (GY)
- Andelen elever som slutar gymnasiet med gymnasieexamen ska öka. (GY)
- Antalet elever som är nöjda med sin studie- och yrkesvägledning ska öka. (GR/GY)
- Andel studerande med godkända studieresultat inom SFI ska öka (Vux)
- Andel studerande i gymnasial vuxenutbildning som slutfört kurs under året ska öka (Vux)
- Andel studerande i grundläggande vuxenutbildning som slutfört kurs under året ska öka (Vux)
- Behovet av försörjningsstöd ska minska. (arbetsmarknad och integration)

Barn- och ungdomsnämnden

Utbildningsförvaltningen följer i den årliga attitydundersökningen upp elevers (årskurs 2-9) uppfattning om deras valkompetens har utvecklats och om behovet av studie- och yrkesvägledning tillgodosetts.

Utbildningsförvaltningen sammanställer och identifierar gemensamma behov som framkommer vid skolornas uppföljning av sina planer för studie- och yrkesvägledning.

Bildningsnämnden

Utbildningsförvaltningen följer i den årliga elevenkäter upp elevers/studerandes uppfattning huruvida eleverna får tillräcklig information till fortsatt utbildning/arbete.

Utbildningsförvaltningen sammanställer och identifierar gemensamma behov som framkommer vid skolornas uppföljning av sina planer för studie- och yrkesvägledning.

Skola/verksamhet

Skolan/verksamheten följer årligen upp planen för studie- och yrkesvägledning och sammanställer åtgärder för utveckling av vägledningsarbetet i den egna verksamheten.

8 Referenser

- Skollagen 2010:800
- Lgr 11 (2.2, 2.4, 2.6)
- Lgy 11 (2.1, 2.4, 2.6)
- Lvux 12 (Kap 1, 2.2, 2.4)
- Allmänna Råd om arbetet med studie- och yrkesvägledning
- Syvonline.se (Metodbank, teman och aktiviteter från grundskola till gymnasium och genom vuxenlivet)
- Vägledningsmaterial för grundsärskola
- Vägledarföreningens etiska riktlinjer